

DALŠÍ ROZVOJ EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ VE VZTAHU K OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY ČR

Further development of organic farming in relation to nature and landscape conservation in CR

E. Potočiarová, P. Pařízek

Odbor finančních nástrojů v ochraně přírody a krajiny MŽP

Ekologické zemědělství je významným posunem k udržitelnému zemědělství, reaguje na stále aktuálnější potřeby moderního člověka po harmonickém prostředí a zdravých potravinách. Je významné, že ekologické zemědělství přichází s řešením mnoha negativních dopadů konvenčního zemědělství, jako jsou pokles biodiverzity, znečištění vod, půdní eroze, narušená krajina, zhoršující se kvalita potravin a welfare zvířat. Pokles biodiverzity evokuje otázky o trvalé udržitelnosti současných intenzivních metod zemědělství a ekologické zemědělství se snaží být na ně odpovědí, ukazuje, že trvale udržitelné zemědělské postupy jsou možné a demonstruje to v praxi.

Při úvahách o dalším rozvoji ekologického zemědělství ve vztahu k ochraně přírody a krajiny ČR můžeme vycházet zejména z odborných studií přínosů EZ pro ochranu přírody nebo zahraničních zkušeností. Při hodnocení však nesmíme zapomenout, že srovnávací studie provedené v zemích západní Evropy často vycházejí z odlišných podmínek, než jaké jsou u nás, a to zejména u intenzity hospodaření na konvenčních farmách.

V půdním fondu EZ (6 % z celkové výměry) je 91 % TTP a necelých 8% orné půdy, s minimem dalších typů ploch. Akční plán si stanovuje za cíl dosáhnout v roce 2010 podíl cca 10 % zemědělské půdy v EZ. Považujeme za důležité, aby dále docházelo k navyšování počtu EZ farem a obhospodařovaných ploch v EZ. Při naplňování akčního plánu ekologického zemědělství bychom však měli sledovat i reálný přínos EZ pro ochranu přírody a krajiny v ČR, efektivitu dosahování těchto cílů a udržitelnost takto vzniklých systémů hospodaření i do budoucna, tzn. dlouhodobé udržení tohoto systému vazbou na zpracovatelský průmysl, spotřebitele nebo další diverzifikaci aktivit.

Ekologickým zemědělcům se počínaje letošním rokem otvírají některé nové možnosti jak v novém Programu rozvoje venkova (v gesci MZe), tak v Operačním programu životní prostředí, který je v gesci Ministerstva životního prostředí. Tyto programy umožňují diverzifikaci aktivit farmy tím, že se například zapojí do obnovy krajinných prvků, jejich výsadby a péče o ně. Rozvoj podnikatelské činnosti v oblasti turistiky, agroturistiky přináší z našeho pohledu důležité zvýšení zájmu o vzhled krajiny, motivuje k znovuvytvoření malebně bohatě strukturované krajiny, a umožňuje rozvoj informování širší veřejnosti o postupech v EZ a jejich přínosech.

Většina ze zahraničních studií demonstruje, že druhové zastoupení a bohatství širokého okruhu taxonů má tendenci v ekologickém zemědělství růst. Na travních porostech je z mnoha důvodů v ČR porovnávání vlivu konvenčního a ekologického zemědělství na druhovou diverzitu travních porostů obtížnější. Bezesporu však EZ přispívá například k tak potřebnému zachování údržby cenných luk v méně příznivých oblastech.

Na druhou stranu snížení intenzity produkce na orné půdě a přínosy pro ochranu přírody a krajiny jsou při přechodu z konvenčního hospodaření na orné půdě do ekologického zemědělství velmi významné. Eliminace používání pesticidů v zemědělské produkci přináší vliv na diverzitu flóry i fauny, cennými biotopy se stávají okraje polí. Velikost polí a osevní postupy s širším spektrem pěstovaných plodin a vyšším výskytem ekostabilizačních prvků v krajině přináší další pozitivní vlivy na biodiverzitu jak obhospodařovaných ploch tak jejich okolí, které nejsou běžné ve většinovém systému konvenčního zemědělství.

Rozšíření EZ na tento typ hospodaření má ještě v ČR významné rezervy. MŽP se proto podílí na financování výzkumného projektu s názvem „Rozšíření ekologického zemědělství na orné půdě v krajině, bioprodukce pro širší potravinářské využití“ při ČZU, jejímž cílem je pomocí praktických doporučení pro způsoby pěstování plodin napomoci rozšíření EZ na orné půdě. Česká zemědělská univerzita svým projektem přináší nejen zajímavé výsledky výzkumů a praktických pokusů, ale pomáhá zapojovat i nové odborníky do výzkumu této problematiky, působí na studenty a odborníky z dalších zemědělských oborů. Projekt, na který navazuje i široká publikační činnost, posiluje nový směr v současném trendu uvažování jak mezi dnešními praktiky, tak mezi novou generací. Považujeme za důležité věnovat se právě přenosu nových znalostí a postupů přinášejících nižší intenzitu za stálých výnosů i do metod konvenčního zemědělství. Výsledky rozborů produkce z EZ provedené v tomto projektu naznačují, že produkty z orné půdy v režimu EZ jsou co do kvality konkurenceschopné a v některých parametrech mohou i předčít produkty z konvenčního zemědělství. Rádi bychom poděkovali ČZU za jejich velmi přínosné aktivity a doufáme, že se jim podaří navázat dalšími výzkumnými aktivitami v této oblasti.